

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

زمان چاپ: ۱۴۰۲/۰۴/۲۰

شماره مجوز مجله: ۸۰۴۰۰

اختلال خواندن و راه های درمان آن در دوره اول ابتدائی

علی رضائی^۱، رضا غلامی^۲

۱- درجه علمی (یا سمت کاری) نویسنده اول: لیسانس علوم تربیتی آموزش ابتدائی (آموزگار)

۲- درجه علمی (یا سمت کاری) نویسنده دوم: لیسانس علوم تربیتی آموزش ابتدائی (آموزگار)

آدرس پست الکترونیک نویسنده رابط: alirezaei137990@yahoo.com

چکیده

این مقاله ابتدا نگاهی دارد به دلایل اختلال خواندن و هم چنین راه های درمان آن سپس ویژگی های کودکان دارای این اختلال را بررسی می کند. و راهکار هایی برای درمان مشکلات یادگیری کودکان ((بی قرار و بی توجه)) ارائه می دهد. در ادامه مباحث این مقاله به عوامل فیزیولوژیک موثر در بروز اختلالات یادگیری خواهیم رسید. و در انتها هم انواع اختلالات یادگیری و راه های درمان آن را بررسی می کنیم. از آنجا که تشخیص دانش آموز دارای اختلال در خواندن بسیار حائز اهمیت است بنابراین در این مقاله راهکار هایی برای شناسایی اینگونه افراد ارائه شده است و هم چنین در کنار این راهکار ها تلاش های موثری برای درمان به موقع و اثر گذار نسبت به این دانش آموزان پیشنهاد شده است. این تشخیص و درمان دانش آموزان دارای اختلال در خواندن می تواند سبب شکوفایی سایر استعداد های نهفته در وجود این دانش آموزان شود.

کلمات کلیدی: خواندن _ یادگیری _ اختلال _ درمان _ دانش آموزان

مقدمه

امروزه بسیاری از دانش آموزانی که به مراکز درمانی ارجاع داده می شوند دچار ناتوانی یادگیری در زمینه ی خواندن هستند. خواندن از جمله متغیرهایی است که باعث عدم موفقیت در مدرسه و به دنبال آن عدم پیشرفت تحصیلی می شود. دانش آموزانی که از ناتوانی خواندن رنج می برند ممکن است علاوه بر عدم موفقیت در یادگیری به مشکلات دیگری از جمله مشکلات هیجانی نیز مبتلا شوند. بنابر این آموزش افرادی که در زمینه خواندن مشکل دارند از اهمیت اساسی برخوردار است. در ایران نیز همانند سایر نقاط دنیا تلاش های موثری برای درمان و آموزش این افراد صورت گرفته است. و این گونه تلاش ها در رفع مشکلات افرادی که دارای ناتوانی یادگیری در زمینه خواندن هستند تا حدودی موفقیت آمیز بوده است. در رفع مشکلات اینگونه افراد باید همه جوانب در نظر گرفته شود تا بتوان درمان را به صورت قطعی انجام داد. یک نمونه از مشکلات مطرح شده

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

این است که بسیاری از دانش آموزان که در یادگیری یک درس مشکل دارند با عنوان هایی مانند معلول ادراکی معرفی شده اند. در حالی که تنها مشکل این دانش آموز خواندن آن درس یا کتاب است.

نگاهی به دلایل اختلال در خواندن و شیوه درمان آن

«اختلال در خواندن» یکی از اختلالات ویژه است. متأسفانه تا مدت های طولانی دانش آموزانی را که در یادگیری یک یا چند درس مشکلات جدی داشتند با اصطلاحات معلول ادراکی، آسیب دیده مغزی و آسیب دیده عصبی معرفی می کردند و به بسیاری از این دانش آموزان برچسب کودن، کم ذهن، عقب مانده و امثال آن می زدند که هیچ کدام صحیح نیست. در واقع این افراد به علت مشکلی که در خواندن دارند نمی توانند کتاب های درس علوم، ریاضی و امثال آن را بخوانند و بنابراین در آن درس ها نیز با مشکلاتی روبه رو می شوند. امروزه همه بررسی ها نشان می دهد این اختلال قابل درمان است و آموزگاران و حتی والدین اگر به دانش و حوصله لازم مجهز باشند، می توانند این مشکل را حل کنند و حتی ممکن است بسیاری از این دانش آموزان در زمینه های متعدد به پیشرفت های چشمگیری دست یابند.

مشکلات یادگیری کودکان، ارتباط تنگاتنگی با مسائل فرهنگی، خانوادگی، اقتصادی، تغذیه، بهداشت و مسائل مربوط به محیط آموزشی و... دارد. وقتی دانش آموز یا والدینش برای درمان مراجعه می کنند، مطمئناً از چیز یا چیزهایی رنج می برند. ممکن است والدین احساس گناه کنند، فکر کنند وظایفشان را در مورد فرزندشان به خوبی انجام نداده اند، ممکن است فکر کنند در دوران بارداری فرزندشان غفلت های زیادی کرده اند، ممکن است تصور کنند مردم آنان را به خاطر مشکل یادگیری فرزندشان تحقیر می کنند.

همچنین ممکن است تصور کنند فرزندشان موجبات سرشکستگی آنان را فراهم کرده است و بنابراین نسبت به فرزندشان احساس خصومت کنند، ممکن است به علت دلسوزی نسبت به فرزند به دلیل وجود اختلال در او، حمایت افراطی در پیش گیرند، ممکن است برای سرپوش گذاشتن بر چیزی که در نظر آنان نوعی حقارت و ننگ است، به بیان مبالغه آمیز موفقیت های خود و فرزندشان بپردازند. همچنین ممکن است درباره هزینه درمان مشکل داشته باشند، ممکن است به نتیجه کار درمان مطمئن نباشند، ممکن است فکر کنند درمانگر مشکل آنان را در جایی فاش خواهد کرد و ممکن است دانش آموز دارای اختلال خواندن خود را سرزنش کند، یا عزت نفس و اعتماد به نفسش را از دست داده باشد، ممکن است... افراد مشهور و بسیار موفق چون نلسون راکفلر، آلبرت اینشتین و توماس ادیسون دارای اختلال یادگیری بوده اند.

نلسون راکفلر معاون رئیس جمهور ایالات متحده آمریکا و فرماندار ایالت نیویورک از اشکال شدید در یادگیری خواندن رنج می برد. توانایی بسیار ضعیف او در خواندن مانع کسب نمرات خوب وی در مدرسه می شد و این مشکل او را وادار کرد در طول حرفه سیاسی اش تمام سخنرانی هایش را حفظ کند. همچنین آلبرت اینشتین نابغه فیزیک و ریاضی تا سه سالگی صحبت نکرد و تا هفت سالگی برای بیان هر جمله حتی جملات پیش پاافتاده، ابتدا باید به کلمات آن جمله فکر می کرد و پس از ترکیب کلمات، جمله را آرام با خود تکرار می کرد. انجام تکالیف مدرسه به استثنای درس حساب برای او دشوار بود و توانایی یادگیری هیچ یک از درس ها را نداشت، تا جایی که یکی از معلم هایش معتقد بود او به درد هیچ کاری نمی خورد،

توماس ادیسون مخترع، مبتکر و نابغه امریکایی نیز در دوران کودکی اش غیرطبیعی، گیج و ناقص العقل معرفی می شد و پدرش به او برچسب «احمق» می زد. دیگر نوابغ چون لئوناردو داوینچی، والت دیسنی، بتهوون و موزارت نوابغ موسیقی و هانس کریستین اندرسن نویسنده معروف همگی اختلال خواندن داشته اند. پس می توان باور داشت نه تنها افراد دارای مشکلات خواندن می توانند مشکل شان را حل کنند، بلکه حتی ممکن است برخی از آنان از استعداد های درخشانی برخوردار باشند و در زمینه های مختلفی نبوغ شان را نشان دهند.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

بیشتر دانش آموزان ناتوان در یادگیری (حداقل ۸۰ درصد) با مشکلاتی در حوزه خواندن مواجه هستند (لی یون ۱۹۹۵ ، کرک و همکاران ۱۹۷۵). ضعف در خواندن معمولاً منجر به مشکلات دیگری می شود. این گونه کودکان فرصت های استخدامی را از دست می دهند. در مطالعه وانگر و همکاران (۱۹۹۶) به این موضوع اشاره شده که تقریباً از این کودکان به خاطر عملکردهای مدرسه ای ضعیف از مدرسه خارج می شوند. دنیای امروز ، یک دنیای ماشینی و با تکنولوژی بالاست و نیاز به افرادی دارد که در سطوح بالای آموزشی قرار دارند. توانایی خواندن یک ابزار کلیدی برای بازآموزی در حوزه شغلی و همین طور برای حفظ شغل است. به هر حال ، ناتوانی خواندن مشکل تحصیلی عمده ای برای دانش آموزان ناتوان در یادگیری است. ناتوانی خواندن پیامدهای بسیار جدی در مورد پیشرفت تحصیلی ، استخدام و موفقیت در زندگی دارد (لرنر ۱۹۹۷). اختلال در خواندن با نقص در توانایی برای شناخت واژه ها ، خواندن کند و نادرست و فهم ضعیف ، در غیاب هوش پایین یا نقص حسی قابل ملاحظه ، مشخص می شود. در گذشته از انواع گوناگونی از برچسب ها برای توصیف ناتوانی های خواندن استفاده شده است از جمله می توان به خوانش پریشی ، عقب ماندگی خواندن ، ناتوانی خواندن و کوری واژه مربوط به رشد اشاره داشت. کودکان مبتلا به اختلال خواندن در هنگام خواندن مرتکب اشتباهات متعددی می شوند. این اشتباهات با حذف ، افزون یا دگرگون ساختن کلمات مشخص می شود. این کودکان در تفکیک بین حروف از نظر شکل و اندازه به خصوص در حروفی که فقط از نظر جهت یابی فضایی و طول خطوط با هم تفاوت دارند دچار اشکال هستند. سرعت خواندن آنها کم و غالباً با حداقل فهم همراه است. اکثر کودکان مبتلا به اختلال در خواندن ، توانایی متناسب با سن برای رونویسی از متن چاپی را دارند اما تقریباً همه آنها در هجی کردن ضعیف هستند. این کودکان حروفی را که باید خوانده شوند پس و پیش می خوانند که علت آن عدم تثبیت کامل حرکات تعقیبی چشم به سمت چپ یا راست است. نارسایی در به خاطر آوردن و عدم استمرار فراخوانی ، موجب می شود که فرد اسم و صدای حروف را به خوبی به خاطر نیاورد. اکثر کودکان مبتلا به اختلال در خواندن ، از نوشتن و خواندن دلخوشی ندارند و از آن پرهیز می کنند. اضطراب آنها در مقابل تقاضاهایی که زبان نوشتاری را ایجاب می کند ، افزایش می یابد. اکثر کودکان مبتلا به اختلال در خواندن که آموزش های کمکی دریافت نمی کنند ممکن است از شکست مستمر و یأس ناشی از آن دچار احساس شرم و تحقیر شوند. با گذشت زمان این احساس ها عمیق تر می گردند. کودک بزرگ تر ممکن است خشم یا افسردگی پیدا کنند و احترام به نفس پایین نشان دهند (کاپلان - سادوک ۱۳۷۵).

تخمین زده می شود که ۴ درصد کودکان دبستانی در آمریکا دارای اختلال خواندن هستند. تعداد پسرهای مبتلا به ناتوانی در خواندن ۳ تا ۴ برابر بیشتر از دخترهاست. میزان ابتلا پسرها احتمالاً به این دلیل بالاتر نشان داده می شود که ، پسرها به دلیل مسائل رفتاری بیشتر ، زودتر شناخته می شوند. هر چند نشانه های اشکال در خواندن (مثل ناتوانی در متمایز کردن حروف معمولی) ممکن است در کودکان ظاهر شود ولی اختلال در خواندن به ندرت پیش از کودکی یا شروع کلاس اول دبستان ، قابل تشخیص است زیرا معمولاً آموزش رسمی خواندن در بیشتر مدارس در این سطوح شروع می شود. هرگاه اختلال در خواندن با هوش بهر بالا همراه باشد ممکن است کارکرد کودک نزدیک و یا هم سطح کلاس های اول باشد و احتمال دارد اختلال در خواندن تا رسیدن به کلاس چهارم یا بالاتر به طور کامل آشکار نشود. در صورت شناسایی و اقدام به موقع در میزان قابل ملاحظه ای از موارد ، پیش آگهی خوب است. به هر حال ممکن است تا بزرگسالی هم تداوم یابد (۱۹۹۴ DSMIV).

ویژگی های کودکان دارای اختلال خواندن

بررسی ها نشان داده است ۸۵ تا ۹۰ درصد اختلالات یادگیری به اختلالات خواندن مربوط است. اگرچه نمی توان ویژگی های صد درصد مشابهی را در این کودکان مشاهده کرد، اما می توان گفت اغلب آنان ویژگی های زیر را دارند.

- بیشتر این کودکان پسر هستند. بنابر برخی تحقیقات تعداد پسرانی که این مشکل را دارند چهار برابر تعداد دختران است.

- در کلاس های درس غالباً مشکلات رفتاری دارند.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

- تمایل به خواندن ندارند.
- دامنه توجهشان کوتاه است.
- در تمرکز مشکل دارند.
- معمولاً در مدرسه افت تحصیلی دارند.
- اغلب آنها مسائل هیجانی دارند.
- در خواندن شفاهی و کلامی تردید می کنند و گاهی دچار لکنت می شوند.
- حافظه دیداری و شنیداری شان ضعیف است.
- در مدرسه سازگاری شخصی مناسبی ندارند.
- رشد اجتماعی کافی ندارند.
- معمولاً دارای ضعف بینایی و شنوایی هستند.
- کلمه به کلمه می خوانند.
- احساس ناامیدی، بی لیاقتی و کم جراتی می کنند.

انواع اختلالات خواندن

طبقه بندی های مختلفی از اختلالات خواندن ارائه کرده اند که یکی از این طبقه بندی ها توسط مایکل باست انجام شده است. مایکل باست افرادی را که دچار اختلال خواندن هستند، به سه دسته تقسیم می کند. اول گروهی که اختلال خواندن آوایی دارند. این افراد مجموعه لغات نسبتاً زیاد و قابل توجهی را در ذهنشان ذخیره کرده اند اما هجی کردن آنها ضعیف است. گروه دوم افرادی هستند که اختلال خواندن ایده یی دارند، این گروه می خوانند و هجی می کنند اما در ساختار بینایی لغت اشکال دارند و گروه سوم افرادی که مشکل هر دو گروه را دارند. می توان گفت سبب شناسی این اختلال تقریباً در تمام تئوری ها بر پایه چهار اصل بنا شده است؛

- ۱- درک بینایی و حافظه بینایی مختل
- ۲- ترکیب بین حسی مختل
- ۳- یادآوری مختل نظم تداعی ها و سری ها
- ۴- پردازش کلامی مختل

در رویکردهای تربیتی و بازپروری، طبقه بندی های مختلفی درباره علل و انواع اختلال خواندن صورت گرفته است که این امر حاکی از دقت های نظری محققان و پژوهشگران است - اگرچه هر قدر اطلاعات درمانگر از دیدگاه های گوناگون بیشتر باشد، دانایی بیشتری خواهد داشت اما درمانگر اختلالات یادگیری، بیش از اینکه به ظرافت های نظری تئوری ها آشنا باشد، باید به توانمندی در درمان و بازپروری مجهز شود. نکته دیگری که برای درمانگر لازم است پرهیز از تشخیص گذاری های قالبی است. اگرچه مشکلات یادگیری و ویژگی های افراد دارای مشکلات یادگیری مشخص شده است، اما حتماً باید به این نکته توجه داشت که هر کودک موجودی است بی همتا و بی مانند و مشکل او نیز بی همتا است و شیوه درمانش نیز بی همتا و بی مانند باید باشد.

درمان مشکلات یادگیری کودکان «بی قرار - بی توجه»

کودکان بی قرار - بی توجه با اصطلاحات نقص جزیی در کار مغز، آسیب دیدگی جزیی مغز، تحریک بیش از حد، فعالیت بیش از حد، ناتوانی یادگیری خاص و... نامیده می شوند. متأسفانه غالب والدین و برخی از آموزگاران برای کنترل رفتاری و پیشرفت تحصیلی آنان، به نصیحت، سرزنش، تنبیه، مقایسه و امثال آن روی می آورند. این روش ها نه تنها به نتیجه نمی رسد بلکه آثار و عوارض سوء مانند پرخاشگری، خصومت، عدم اعتماد به نفس را در آنان ایجاد می کند. برای درمان مشکلات یادگیری این

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

نوع کودکان باید ابتدا به اصلاح در تغییر رفتار آنان همت گماشت. البته لازم به یادآوری است که این گونه کودکان با کودکان معمولی کمی فرق دارند و نباید انتظار داشت رفتارشان تا حد قابل توجهی تحت کنترل درآید. به عنوان مثال انجام تمرین هایی برای افزایش میزان توجه آنان مانند نقاشی، خطاطی، ماهی گیری و امثال آن زمان آرام گرفتن آنان را افزایش داده و بر تمرکزشان می افزاید. همچنین در خلال درمان باید برنامه های جذاب دیگری که به فعالیت نیاز دارند، از جمله بازی های مطلوب تدارک دیده شود. نحوه درس خواندن و مرور کردن درس ها و روش های مطالعه و یادگیری را باید به این کودکان یاد داد. لازم است برنامه رفتاردرمانی را به والدین کودکان آموخت تا آنان نیز در محیط خانه در تغییر رفتار کودک تاثیر بگذارند.

مقدمات درمان افراد دارای اختلالات خواندن

درمان این اختلال ها دارای ۱۲ گام و به شرح زیر است.

گام اول - انگیزه درمانگر؛ اولین گام عشق درمانگر به انسان ها است. اگر درمانگر به درجه یی از انسان دوستی رسیده باشد که موفقیت مراجعه کننده را نوعی تکامل و ارتقای روحی برای خودش بداند، از پشتوانه بزرگی برای موفقیت برخوردار است. گام دوم - داشتن ارتباط خوب؛ درمانگر باید با ایجاد رابطه بسیار خوب و با استقبالی گرم پذیرای فرد دارای اختلال خواندن باشد. جملاتی که درمانگر هنگام ملاقات با آنان می گوید، حالت چهره و اندام، لحن و تن صدا و... می تواند اضطراب های آنان را کاهش دهد.

گام سوم - گوش کردن فعال؛ درمانگر پس از برقراری ارتباط خوب باید از آنان بخواهد علت مراجعه را بیان کنند. وقتی آنان شروع به صحبت می کنند، به خوبی به آنها گوش دهد. گوش دادن فعال فقط با گوش صورت نمی گیرد بلکه با تمامی بدن صورت می گیرد. گوش کردن خوب، شنیدن درست و کامل همان مطلبی است که گوینده در نظر دارد.

گام چهارم - پرسشنامه والدین و مدرسه؛ در این مرحله لازم است اطلاعات ضروری را از مراجعه کننده و سیستم خانوادگی او به دست آوریم. پس از تکمیل پرسشنامه والدین، به خاطر کسب اطلاعات از اوضاع و اصول مراجعه کننده در مدرسه، لازم است پرسشنامه مناسبی برای معلم دانش آموز ارسال کنیم.

گام پنجم - هوشبهر؛ پس از کسب اطلاعات لازم از طریق پرسشنامه باید مطمئن شد کودک عقب ماندگی ذهنی ندارد. برای کسب این اطمینان می توان از آزمون های هوشی استاندارد شده استفاده کرد.

گام ششم - انجام کار گروهی؛ بهتر است درمان مشکلات یادگیری در مراکز راهنمایی و مشاوره متشکل از گروهی از تخصص های مختلف صورت گیرد. در این گروه باید روانپزشک، متخصص مغز و اعصاب، متخصص روانسنج، گفتاردرمانگر، شنوایی سنج، بینایی سنج، مشاور روانشناس بالینی، مددکار اجتماعی، روانشناس تربیتی و متخصص درمان اختلالات یادگیری حضور داشته باشند و برنامه درمانی با تایید همه اعضای گروه طراحی شود.

گام هفتم - مصاحبه با درمانجو؛ درمانگر باید سعی داشته باشد با درمانجو رابطه حسنه یی برقرار کند. غالب درمانجویان مختل در یادگیری، ممکن است خودپنداره ضعیفی داشته باشند، یعنی مشکل یادگیری آنان و اظهارنظر های نامناسب اطرافیان، عزت نفس شان را کاهش داده باشد یا از برچسب خوردن هراس داشته باشند به همین دلیل درمانگر پس از سلام و احوالپرسی صمیمانه و برقراری ارتباط باید سعی کند محاسن و نقاط قدرت و توانمندی های درمانجو را بیان کند.

گام هشتم - تعیین متن برای آزمون و سنجش خواندن؛ برای ارزیابی و سنجش میزان توانایی خواندن و در نتیجه میزان مشکل یادگیری در خواندن باید دو متن از کتاب فارسی دانش آموزان تهیه شود. انتخاب متن به میزان درس های تدریس شده در پایه یی که دانش آموز تحصیل می کند بستگی دارد.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

گام نهم - سنجش و تشخیص؛ در این مرحله، درمانگر برای تشخیص و طراحی درمان به میزان و معیاری نیاز دارد که چگونگی و کمیت مشکل دانش آموز را مشخص کند. در واقع این بخش دقیق ترین بخش مربوط به کار درمان است زیرا طراحی برنامه درمان با عنایت به این تشخیص گذاری صورت می گیرد.

گام دهم - طراحی برنامه درمان؛ با تشخیص علل اختلال گام بسیار مهمی برای درمان برداشته شده است. پس از مشخص کردن نوع و میزان مشکلات تعدادی از افراد دارای مشکلات خواندن مشخص می شود که آنان یکدست نیستند و برای هر کدام باید برنامه درمانی ویژه یی تدارک دید.

گام یازدهم - تهیه امکانات برای درمان؛ در این مرحله ابزار و شرایط لازم برای درمان فراهم می شود. وسایل درمان باید بسیار ساده و ابتدایی و قابل دسترس باشد تا کودک در خانه نیز بتواند از آنها استفاده کند.

گام دوازدهم - ارائه اطلاعات به والدین و کتاب درمانی؛ پس از طرح برنامه درمانی لازم است وضعیت دانش آموز و مشکلات آموزشی که دارد به اطلاع والدینش برسد. از کتاب درمانی نیز می توان برای دانش آموزان و درمانجویان استفاده کرد. پس از پیمودن دوازده گام، نوع مشکلات دانش آموزان در خواندن مشخص می شود و درمانگر دیدگاه روشنی برای درمان به دست می آورد.

در پایان می توان گفت اگر نظام عصبی در طول زندگی کودک مراحل رشد طبیعی خود را طی می کند کودک دچار مشکل یادگیری نخواهد بود و چنانچه کودکان مراحل رشد و شکل عصبی را که بر اثر تعامل بین فرد و جهان خارج است به خوبی طی کنند، در یادگیری دچار مشکل نخواهند شد.

اختلال خواندن و مشکلات آن

خواندن یک مهارت بنیادی و کلیدی است. تفسیر معنا دار نماد های کلامی نوشته شده یا چاپ شده فرایندی پیچیده و لی عالی است که اجزای بسیار متفاوتی را در بر می گیرد.

حرکت چشم در زمان خواندن :

توقف : کلمات از طریق چشم به مغز منتقل می شود .

پرش : چشم روی کلمات حرکت می کند .

علل اختلال در خواندن :

۱. عدم آمادگی برای خواندن .

۲. معلولیت های جسمانی مانند اشکالات دیداری و شنیداری .

۳. اختلالات نورولوژیک .

۴. نیروی زیستی کم .

۵. تاخیر عمومی در رشد گفتار و اشکالات گفتاری .

۶. محدودیت در واژه ها .

۷. معلولیت های فرهنگی و اجتماعی .

۸. اشکالات عاطفی و سازگاری ADD – ADHD

۹. عوامل اجتماعی و محیطی . شرایط نامساعد خانه .

۱۰. اشکال در درک موقعیت فضائی

۱۱. عدم برتری طرفی .

۱۲. اختلال در قدرت حرکتی .

۱۳. مشکل در دقت دیداری .
ویژگی های دانش آموزان دارای اختلال خواندن :
۱. اغلب پسر هستند .
۲. تمایلی به خواندن ندارند .
۳. دامنه توجه و تمرکزشان کوتاه است .
۴. به جای آنکه چشم هایشان را حرکت دهند سرشان را حرکت می دهند .
۵. کلمات را از روی حدس می خوانند .
۶. در مدرسه سازگاری اجتماعی مناسبی ندارند .
۷. به نقطه گذاری توجهی ندارند و به معنی کلمات بی توجه هستند .
۸. در هجی کردن ضعیف هستند .
۹. در یاد آوری نظم و تداعی ها دچار مشکل هستند .
انواع اختلال در خواندن :
۱. درک بینائی و حافظه بینائی مختل .
۲. ترکیب بین حسی مختل .
۳. یاد آوری نختل نظم تداعی ها و سری ها .
انواع مشکلات خواندن :
* در تشخیص حروف الفبا و صدای آنها دچار مشکل است .
(تقویت دقت دیداری - حافظه دیداری - دقت شنیداری - حافظه شنیداری - توالی شنیداری - تطابق صدا و تصویر)
* حروف مشابه را به جای هم به کار می برد .
(تقویت دقت دیداری " شکل حروف " جایگاه و تعداد نقطه ها " - حافظه دیداری . ادراک فضائی - بررسی نحوه تلفظ حروف و عدم وجود مشکلات گفتاری)
* کلمات را به صورت معکوس بیان می کند .
علل : درست ندیدن کلمه
تغییر در توالی حروف
بررسی مشکلات گفتاری
(تقویت ادراک دیداری - تمیز و توالی دیداری - جهت یابی - حرکت درست چشم)
* کلمات کوتاه را جا می اندازد و یا در خواندن اشتباه می کند ، اما کلمات بلند را درست می خواند .
(تقویت دقت دیداری - اکمال دیداری - بیان جزئیات و توجه به آنها)
* در خواندن توالی حروف یا کلمات را رعایت نمی کند .
(تقویت توالی دیداری - دقت دیداری - توالی شنیداری - آگاهی از جایگاه حروف در کلمات و کلمه در جمله ها)
* متن را کند یا بریده بریده می خواند .
(تمرین های روان خوانی - تقویت اکمال دیداری و دید همگرا - آشنائی با علائم نوشتاری - تقویت حرکت چشم در موقع خواندن)
* گم کردن خط در هنگام خواندن .

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

(تقویت توجه و تمرکز و دقت دیداری و تقویت توالی دیداری)
*در بخش کردن و کشیده گفتن صداهای کلمات دچار اختلال یا ناتوانی است .
(حافظه و توالی شنیداری و دیداری - دقت شنیداری - آشنائی با جایگاه صدا و حرف در کلمه)
*به خواندن میل و رغبتی نشان نمی دهد .
(بررسی متن های خواندنی از نظر محتوا و تناسب سنی و خط نوشتاری و میزان توانمندی فرد در خواندن)
*گاهی افعال را به میل خود تغییر می دهد .
(تقویت درک مطلب - کم کردن سرعت خواندن - افزایش دقت دیداری)
*در خواندن با توجه به متن کلمات را حدس می زند .
(کم کردن سرعت خواندن . دقت در خواندن - دقت دیداری - شرط گذاری کردن خواندن)
*کلماتی که در خواندن آنها دچار مشکل است از هم معنی آن استفاده می کند .
(بررسی آفازی دور گوئی و آنومی)
*کلمات را از روی حرف اول و آخر آن می خواند . در واقع حدس میزند .
(دقت دیداری - افزایش درک مطلب)
*علی رغم خواندن صحیح قادر به فهم معنای کلمات و جملات نمی باشد .
(تمرینات مربوط به درک مطلب و افزایش خزانه واژگانی و کلمات هم معنی)
عوامل فیزیولوژیک موثر در بروز اختلالات یادگیری
بسیاری از متخصصان بر این باورند که علل اساسی و عمده اختلالات یادگیری آسیب دیدگی مغزی شدید یا جزئی و صدمه وارده به دستگاه عصبی مرکزی است .
شواهدی در دست است که نشان می دهد اختلالات یادگیری احتمالا در برخی خانوادهها بیش از دیگران دیده می شود. مطالعات انجام شده بر روی دوقلوها به گونه ای حاکی از نشانه های عمل ژنتیکی است.
گفته شده است که اختلالات گوناگون متابولیکی در حکم عواملی هستند که موجب اختلال یادگیری می شوند. برخی از عوامل بیوشیمیایی که در ارتباط با اختلالات یادگیری از آنها نام برده شده عبارتند از: هایپوگلیسمی ، عدم توازن استیل کولی نستروز و کم کاری تیروئید اختلالات یادگیری برخی کودکان می تواند بواسطه مشکلاتی باشد که پیش از تولد ، هنگام تولد و بلافاصله بعد از تولد وجود داشته است.
از جمله عوامل پیش از تولد عبارتند از:
عدم تناسب نوع خون مادر با جنین
اختلالات در ترشحات داخلی مادر
قرار گرفتن در برابر اشعه
استفاده از دارو
از عوامل هنگام تولد می تواند به مواردی چون:
کم وزنی هنگام تولد
آسیب وارده بر سر
آمدن جفت پیش از نوزاد
تولد با پا ، اشاره کرد.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

از عوامل بعد از تولد عبارتند از:

مسمومیت سرب

نارساییهای تغذیه‌ای

محرومیت‌های محیطی و ...

آیا عوامل آموزشی موثر در بروز اختلالات یادگیری است؟

به عقیده برخی متخصصان تدریس ناکافی و ناصحیح می‌تواند در بسیاری از اختلالات یادگیری عامل به حساب بیاید. به نظر می‌رسد که شماری از کودکان مبتلا به اختلالات یادگیری مرکز تحت آموزش کافی و مناسب قرار نگرفته‌اند.

انواع اختلالات یادگیری

کودکان مبتلا به اختلالات یادگیری ممکن است در یکی یا چند مورد از زمینه‌های زیر دچار مشکل باشند:

اختلال در زبان گفتاری، اختلال در زبان نوشتاری، اختلال خواندن و اختلال در حساب.

به عبارتی ممکن است کودکی در همه زمینه‌های فوق به جز یک زمینه عملکرد خوب و مناسبی داشته باشد، ولی در یک زمینه دچار مشکل شود و به این ترتیب همپوشیهای مختلفی در زمینه‌های یاد شده ممکن است اتفاق بیافتد.

خواندن یکی از مهمترین مهارتهایی است که کودکان در مقطع ابتدایی به آن دست پیدا می‌کنند:

خواندن یکی از مهمترین مهارتهایی است که کودکان در مقطع ابتدایی به آن دست پیدا می‌کنند درست خواندن - و درک آن در گرو اینست که شخص دارای تواناییهایی چون شنوایی ادراک شنوایی - حافظه شنوایی - بینایی - ادراک بینایی و حافظه بینایی باشد. حافظه بینایی - مهارت خواندن بایکدیگر همبستگی دارند و حافظه بینایی یکی از متغیرهایی است اساسی در تعیین مهارت خواندن یادگیری خواندن نیازمند بکارگیری مهارتهای مختلف می‌باشد آگاهی و اجسناختی یکی از این مهارتهاست و با یادگیری خواندن ارتباط دارد.

توانایی برقراری ارتباط کلامی با دیگران از مهارتهایی است که به دریافتهای شنیداری وابسته است بطوریکه کودکان آسیب دیده شنوایی در ابعاد مختلف زبان و گفتار از جمله در درک نوشته‌ها و توانایی نوشتن اندیشه‌های خود ناتوان هستند روابط معنایی یعنی روابط میان تکواژها از اهمیت زیادی در شکل‌گیری و توسعه خزانه واژگان یک کودک برخوردار می‌باشد.

همچنین درک وجود رابطه معانی کلمات و مقوله بندی مفاهیم در ذهن یک فرایند کاملا انتزاعی و نشان دهنده رشد ذهنی کودک است. مطالعات بالینی و تجربی نشان داده که اسامی و افعال می‌توانند بطور مستقل در نتیجه ضایعات مغزی مختلف دچار ازهم گسیختگی شوند. اختلال شایع در نام بردن فعالیتها معمولا در بیماران آنومیک که در آنها ضایعه لوب گیجگاهی و نواحی خلفی را درگیر می‌کند. مشاهده شده است. شواهد نشان می‌دهند بخشی که مربوط به واژه‌ها و اسامی است بخشی از ناحیه گیجگاهی - آهیانه‌ای و قسمت میانی لب گیجگاهی است.

قواعد دستوری توسط بخشی از لب پیشانی و هسته‌های قاعده‌ای پردازش می‌شود. بیماران زبان پریش با ضایعه قدامی غالبا با گسیختگی ساختار جمله و تولید افعال همراه هستند در حالیکه دسترسی به محتوای واژگانی نظیر اسامی کمتر آسیب دیده است. همینطور بیماران زبانپریش با ضایعه خلفی دارای مشکلاتی دریافتن واژگان می‌باشند. اینان حتی بدون اختلالات مشخص تولیدی - نحوی و دستوری گفتاری می‌باشند. اسم یکی از انواع کلمات است که در سیر رشد طبیعی قبل از تمامی کلمات واقعی دیگر ظاهر می‌شود.

ارتباط کلامی به کمک واژبایی و بیان راحت و درست آنها شکل می‌گیرد و در آن توانایی پیدا کردن واژه‌ها بطور صحیح و به موقع جایگاه ویژه‌ای دارد.

این مهارت بنام توانایی واژه‌یابی شناخته می‌شود.

درمان اختلالات یادگیری

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

هر چند اختلالات یادگیری اصولاً مساله‌ای آموزشی است، اما از چندین جنبه مختلف مورد بررسی قرار گرفته است. بسیاری تلاشها در این زمینه آشکار از فرضیه نقص جزئی در مغز سود می‌جویند و بدین ترتیب می‌کوشند تا با ارزیابی مسائل فرض شده مربوط به این نقص زیستی مشکل را برطرف کنند. از جمله شیوه‌های درمانی رایج بر این اساس می‌توان به درمان رایج بر نگرشهای "ادراکی" - "حرکتی" اشاره کرد.

در این شیوه تلاش می‌شود تا موقعیتهایی برای کودک فراهم شود تا بتواند اطلاعاتی را از محیط دریافت دارد، به یکدیگر ارتباط دهد و آنها را دریابد. استفاده از روروک، بازیهای برای آموزش حرکت، تمرینات روی تخته سیاه برای رشد هماهنگی حرکت و ادراک دیداری، حل معما در این شیوه کاربرد دارد.

از روشهای درمانی دیگر می‌توان به روش "دیداری" - "حرکتی فراستیگ" و شیوه‌های رفتاری اشاره کرد. برخی از متخصصان حرفه پزشکی نیز معتقدند باید به این دسته کودکان دست کم به طور آزمایشی دارو تجویز کرد. با این حال درباره تاثیرات دارو درمانی روی دانش آموزان مبتلا به اختلالات یادگیری مطالعات انجام شده بسیار اندک است. "مگا ویتامین درمانی" اولین بار توسط کوت برای درمان این اختلالات پیشنهاد شد که به استفاده از ویتامینها تا حداکثر یک هزار برابر میزان مورد نیاز بدن گفته می‌شود.

گفتار در مانی و کار در مانی در درمان این اختلال موثر است.

از سوی دیگر در نظر گرفتن امکانات آموزشی ویژه برای کودکان مورد توجه قرار گرفته است مثلاً استفاده از کلاسهای ویژه. با این حال مساله جای دهی مبتلایان به اختلالات یادگیری در کلاسهای مختلف هنوز مورد بحث بسیاری از متخصصان آموزش و پرورش است.

نتیجه‌گیری

مطالعات نشان می‌دهد که بسیاری از کودکانی که دارای اختلال در خواندن یا هر نوع اختلال یادگیری هستند. ممکن است در زمینه‌های دیگر دارای استعداد درخشانی باشند. و هم چنین اگر والدین و مدرسه دارای دانش و حوصله لازم باشند می‌توانند این اختلال را درمان کنند.

تشکر و قدردانی

تشکر از اساتید گرانقدر دانشگاه فرهنگیان کرمانشاه که ما را در این امر همراهی کردند.

مراجع

<http://noorportal.net/۳۹۴/۴۵۲/۱۷۵۹۹/۲۰۷۳۵.aspx>

[=http://www.bazyab.ir/index.php?option=com_content&task](http://www.bazyab.ir/index.php?option=com_content&task)

<http://www.۱۱۸ba۱۱۸.com/Helts>

<http://ebtedae۴.blogfa.com/post-۴۴.aspx>

<http://javanemrooz.com/articles/print.aspx?id=۶۴۸۶>

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

۲۸